

Samen opleiden!

Opleidingsplan
Opleidingschool
ZAAM-ROCTOP
2014 | 2016

ZAAM

nholland
hogeschool

Hogeschool van Amsterdam

Opleidingsschool ZAAM-ROCTOP

Dubbelink 2
1102 AL Amsterdam

Postadres:
Postbus 12426,
1100 AK Amsterdam

Telefoon: (020) 705 96 00

E-mail: info@zaam.nl
Gert Jaspers (secretaris): g.jaspers@zaam.nl

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	5
2	Inleiding	7
	<i>Leeswijzer</i>	7
3	Visie van de opleidingsschool	9
	<i>Waar staan en gaan we voor</i>	9
4	Programma en opleidingsdidactiek	13
	<i>4.1 Afstemming tussen de student en de leermogelijkheden van de school</i>	14
	<i>4.2 Een goede introductie van de student en uitnodiging tot deelname</i>	15
	<i>4.3 De keuze van de taken voor de student en de begeleiding daarvan</i>	16
	<i>4.4 Organisch verbinden van theorie en praktijk</i>	17
	<i>4.5 Het ontwikkelen van werkleerstrategieën</i>	20
	<i>4.6 Beoordelen van de bekwaamheid</i>	20
5	Organisatie, communicatie en personeel	23
	<i>Functionarissen, verantwoordelijkheden en overlegstructuren</i>	23
6	Professionalisering	27
	<i>Werkplekbegeleiders</i>	27
	<i>Schoolopleiders</i>	28
7	Kwaliteitszorg	29
8	Financiën	31
9	Bijlagen	33

1

Voorwoord

Dit opleidingsplan is bedoeld voor direct betrokkenen van onze opleidingsschool ZAAM-ROCTOP. Het geeft de bedoeling en de werkwijze aan, maar beschrijft ook de samenwerking tussen onze partners in het kader van het gezamenlijk opleiden met scholen. In dit plan staat niet alleen de algemene visie beschreven, maar vooral ook op welke wijze wij vorm en inhoud geven aan het begeleiden van studenten, de afspraken die we hebben gemaakt, de facilitering en op welke wijze wij de kwaliteit willen borgen. Samen werken aan de kwaliteit van goed onderwijs! Wij werken graag samen en hebben elkaar daarbij nodig. We geloven dat professionalisering en een 'leven lang leren' onontbeerlijk is voor borging van kwaliteit. Niet alleen voor toekomstige leraren maar ook voor zittend personeel. We mogen ons verheugen in een goede en constructieve samenwerking waarbij we niet snel tevreden zijn. Vandaar dat we blijven investeren in verbetering van kwaliteit.

Samen opleiden waarbij ieder een specifieke verantwoordelijkheid heeft. Scholen en hogescholen optimaal op elkaar afgestemd. Samen een organisch geheel vormen.

Samen opleiden!

Programmadirecteur van de opleidingsschool ZAAM ROCTOP

Roy de Haan

2 Inleiding

De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP is een samenwerkingsverband van twee hogescholen en twee schoolbesturen waaronder zeven scholen voor voortgezet onderwijs en vier locaties voor middelbaar beroepsonderwijs. Gezamenlijk zijn we verantwoordelijk voor het opleiden van leraren. Onze afspraken hebben we vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP is ontstaan uit de Amarantis opleidingsschool. In 2012 zijn de vo-afdelingen en mbo-afdelingen van Amarantis opgesplitst in vijf entiteiten. Twee daarvan hebben een doorstart van de huidige opleidingsschool bewerkstelligd. De besturen van ZAAM (Interconfessioneel voortgezet onderwijs) en ROC-TOP Amsterdam (Regionaal Opleidings Centrum Theorie Ontmoet Praktijk) hebben samen vanaf 2012 met de Lerarenopleidingen de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP verder vorm en inhoud gegeven.

Aan de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP zijn de volgende tweedegraadslerarenopleidingen verbonden:

- Hogeschool van Amsterdam (Domein Onderwijs en Opvoeding)
- Hogeschool Inholland, locatie Amstelveen (Domein Onderwijs & Innoveren)

De volgende scholen | opleidingen maken deel uit van onze opleidingsschool:

School opleiding	Type	Aanbod	Afdeling sector niveau	Bestuur
Het Huygens College	vo	VMBO B/K/TL	Economie, zorg & welzijn	ZAAM
Rosa Beroepscollege	vo	VMBO B/K	+ 5e leerjaar VM2 route	ZAAM
Over-Y College	vo	VMBO TL	Havo-kansklas en sportklas	ZAAM
Calvijn met junior College	vo	VMBO B/K	+ MBO 2 diploma	ZAAM
Het Iedersland College	vo	VMBO B/K	Zorglocatie	ZAAM
Het Zuiderlicht College	vo	VMBO B/K/TL	Zorg & welzijn, Dans	ZAAM
College de Meer	vo	VMBO B/K/TL	Economie, zorg & welzijn	ZAAM
Locatie Boeieleaan	mbo	Zorg & Welzijn, Onderwijs	Niveau 1 t/m 4	ROC-TOP
Locatie de Donge	mbo	Welzijn	Niveau 2 t/m 4	ROC-TOP
Locatie de Klencke	mbo	Economie & Administratie	Niveau 1 t/m 4	ROC-TOP
		Handel & Ondernemerschap		
		Toerisme, Recreatie & Horeca		
Locatie Wibautstraat	mbo	Handel & Administratie	Niveau 1 en 2	ROC-TOP
		Zorg & Welzijn		

Diverse scholen vanuit besturen van vo en mbo hebben te kennen gegeven dat zij vanaf schooljaar 2016-2017 formeel deel willen gaan uitmaken van onze opleidingsschool. Ook met andere scholen buiten ons samenwerkingsverband zijn wij in gesprek. Zo is er een getekende intentieverklaring met:

- Scholengemeenschap Reigersbos
- St. Nicolaas Lyceum
- Fons Vitae
- Ignatius Gymnasium
- De Vrije Universiteit

Leeswijzer

Na het voorwoord en de inleiding geven we aan waarvoor we staan en waarvoor we gaan. (de missie en de visie). We benadrukken vier succesfactoren van onze opleidingsschool. Vervolgens ligt de kern van ons opleidingsplan in hoofdstuk 4 waarin we aangeven wat voor ons van belang is met betrekking tot het samen opleiden en begeleiden van studenten en hoe wij dat vorm en inhoud geven. In het hoofdstuk daarna vermelden we ons organisatie- en communicatiemodel en de rol van

het personeel. Na het hoofdstuk over professionalisering richten we ons op het plan van aanpak m.b.t. de kwaliteitszorg en welke streefdoelen we daarbij voor de komende jaren willen hanteren. We ronden af met een hoofdstuk over het faciliteren en financieren. Tot slot is een begrippenlijst en een bronvermelding toegevoegd. In de bijlagen verzamelen we achterliggende documenten die van belang zijn voor de uitwerking en organisatie van alle eerder genoemde onderwerpen.

Terminologie

- De lerarenopleidingen worden met de term: 'hogescholen' aangeduid. Als we schrijven over scholen bedoelen we zowel de scholen van het voortgezet onderwijs als de opleidingen van het middelbaar beroepsonderwijs.
- We spreken over studenten vanuit de hogescholen, over deelnemers vanuit het mbo en leerlingen binnen het vo.
- Daar waar 'hij' staat kan ook 'zij' gelezen worden.

3

Visie van de opleidingsschool

Waar staan en gaan we voor

Het doel van de opleidingsschool is het samen opleiden van voldoende start-bekwame tweedegraads leraren in het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Toekomstige leraren die beschikken over adequate competenties, vakmanschap en meesterschap en gericht zijn op hun professionele rol binnen een gevarieerde Amsterdamse onderwijsomgeving. Daarnaast geven de scholen graag veel studenten kansen om ervaring op te doen binnen het werkplekleren. Kansen die het huidige lerarencorps destijds ook heeft gehad. Door deze hechte samenwerking tussen de partners ontstaat er uitwisseling van praktijkervaringen, expertisedeling en kenniscirculatie. Dat maakt ons tot de leergemeenschap die we graag willen zijn.

Van deze samenwerking profiteren niet alleen de studenten maar ook de leerlingen/deelnemers en het zittende personeel op de scholen.

Om onze doelen te bereiken is een aantal voorwaarden van essentieel belang. Ze dragen bij aan het succes van de opleidingsschool. We noemen daarom vier succesfactoren die we nader definiëren.

- Hecht partnerschap
- Een optimaal leerklimaat
- Integraal personeelsbeleid
- Het borgen van kwaliteit

Hecht partnerschap

We leren met elkaar! We leiden samen op, ieder vanuit zijn verantwoordelijkheid. We hebben een goede samenwerking tussen alle partners: Samen opleiden! In het opleidingsplan staan voorbeelden beschreven op welke wijze deze samenwerking concreet tot stand komt. Er is voortdurende aandacht voor een goede communicatie tussen alle partners. We staan voor het samenwerken aan goed onderwijs en zijn een lerende organisatie. Onze verschillende overlegvormen zijn duidelijk georganiseerd en hebben tot doel een hecht en goed samenwerkend partnerschap tussen alle betrokkenen. Contact en overleg met elkaar stimuleert ons en maakt ons enthousiast voor het samen opleiden.

Optimaal leerklimaat

Onze scholen zijn een plek waar studenten van de lerarenopleidingen van Hogeschool Inholland en van de Hogeschool van Amsterdam hun praktijkdeel van de opleiding graag willen uitvoeren. De scholen staan bekend als uitdagende en professionele leeromgevingen. Een plek waar iedereen meedoet! Van jonge en enthousiaste studenten tot leraren met jarenlange ervaring. Kennis en expertise wordt met elkaar gedeeld en maken de scholen tot lerende organisaties. De student wordt opgenomen in het lerarenteam, wordt serieus genomen en gezien als een toekomstig collega. 'Je hoort nu ook bij ons'.

Onze studenten geven we optimale mogelijkheden en deskundige begeleiding om hun identiteit als leraar te ontwikkelen. Vooral binnen een multiculturele setting in voornamelijk grootstedelijke context.

We hebben een gezamenlijke visie op het begeleiden van studenten. We nemen daarbij de zes elementen van begeleiden uit het theoretisch kader van Bolhuis, Buitink en Onstenk (Bolhuis, 2010) als uitgangspunt:

- Afstemming tussen de student en de leermogelijkheden van de school.(matching)
- Een goede introductie van de student en uitnodiging tot deelname.
- De keuze van de taken voor de student en de begeleiding daarvan.
- Organische verbindingen tussen theorie en praktijk.
- Het ontwikkelen van werkleerstrategieën
- Het beoordelen van de bekwaamheid

In hoofdstuk vier van dit Opleidingsplan worden deze elementen verder uitgewerkt.

Weten waar het om draait bij het leraarschap! Niet alleen het lesgeven, maar ook activiteiten die behoren tot de uitoefening van het beroep van leraar zijn van belang en geven we aandacht. We laten studenten kennismaken met de uitdagingen van een grootstedelijke en multiculturele schoolomgeving. We bieden studenten een veilige omgeving als goede voedingsbodem om tot leren te komen. In het opleidingsplan definiëren we welke voorwaarden we willen scheppen voor een veilig klimaat en welke begeleidingsvragen daar bij kunnen horen.

We nodigen ze uit om deel te nemen aan andere activiteiten dan het lesgeven die ook behoren bij het beroep van leraar. Het betekent ook dat we hen een reëel beroepsbeeld voorspiegelen en laten ervaren, door bijvoorbeeld naast het lesgeven ook deel te laten nemen aan vergaderingen, ouderavonden, excursies of het bijhouden van het leerlingvolgsysteem.

Een belangrijk kenmerk van onze opleidingsschool is het aanbod van gevarieerde onderwijsleersituaties. Het betekent dat studenten bijvoorbeeld een keuze hebben om werkervaring op te doen binnen verschillende schooltypen; voortgezet onderwijs(vmbo) of middelbaar beroepsonderwijs(mbo). Ook kunnen de studenten in aanraking komen met verschillen sectoren: handel en administratie, economie, zorg en welzijn, horeca en toerisme etc. Binnen het mbo zijn daarnaast ook nog verschillende niveaus te onderscheiden. De hogescholen bieden vanaf cursusjaar 2015-2017 de mogelijkheid aan studenten om zich te oriënteren op en in het laatste jaar te kiezen tussen twee afstudeerrichtingen vo en mbo.

Tot slot kunnen onze studenten ervaringen opdoen bij de zorglocaties van ZAAM. Scholen die gericht zijn op specifieke doelgroepen leerlingen op het snijvlak tussen regulier en speciaal voortgezet onderwijs. Kortom: er is sprake van een breed en gevarieerd aanbod van scholen waar studenten werkervaring kunnen opdoen.

Praktijk en theorie verbinden, op een natuurlijke en betekenisvolle manier. Daarbij wordt door de studenten de theorie achter de praktijk ontdekt en wordt de praktijk 'gezien' vanuit een meer theoretisch kader. Naast de verbindingen die gelegd worden in de reguliere lessen is ons TPS programma (Theorie en Praktijk op School) daar een verrijking voor. Het TPS-programma vormt een belangrijk en succesvol onderdeel en is een kenmerk van onze opleidingsschool. In algemene zin is daarbij het credo: 'meer kennis door ervaring en meer ervaring door kennis' Een wisselwerking in een voortdurende cyclus.

Studenten moeten zich kunnen ontwikkelen. Persoonlijkheidsvorming vinden we van belang en daarin begeleiden vooral de werkplekbegeleiders, de schoolopleiders en de instituutopleiders van de hogescholen. De studenten krijgen steun en begeleiding om te voldoen aan de SBL competenties die bij het leraarschap horen, zodat de kwaliteit van het leraarschap wordt geborgd.

Integraal personeelsbeleid

De schoolopleiders en werkplekbegeleiders zijn professionals die voortdurend worden geschoold. We vinden deskundigheidsbevordering van groot belang, omdat we kwaliteit willen bieden. We investeren in professionalisering van werkplekbegeleiders en schoolopleiders door een breed aanbod van cursussen en trainingen aan te bieden in samenwerking met de hogescholen. Vijf verschillende volgordele cursussen met betrekking tot begeleiden en opleiden worden aangeboden. Uiteraard heeft het volgen van een cursus ook effect op de kwaliteit van de leraar zelf die begeleidt.

We hebben afspraken over de facilitering en inzet van personeel betrokken bij onze opleidingsschool en over de inzet van middelen en de taken. Ook zijn de verantwoordelijkheden van werkplekbegeleiders en schoolopleiders vastgelegd. In de leidraadsgesprekken met de managers van de scholen benadrukken we de rol van functioneringsgesprekken gerelateerd aan de verantwoordelijkheden binnen de opleidingsschool van betrokkenen. In hoofdstuk zes van dit plan over professionalisering wordt de deskundigheidsbevordering verder toegelicht en uitgewerkt. De communicatie, organisatie en de verantwoordelijkheden van betrokkenen worden toegelicht in hoofdstuk vijf van dit opleidingsplan.

Borging van kwaliteit

Kwaliteit moet je meten. Dit doen wij door met regelmaat te evalueren. Doen we de goede dingen en doen we die ook goed? We hebben daarvoor een plan van aanpak kwaliteitszorg. Uitgangspunt voor de vragen zijn daarvoor de standaarden vanuit de NVAO. Ons TPS- programma wordt jaarlijks geëvalueerd door studenten en de werkgroep TPS.

We werken volgens de PDCA-cyclus. Plannen worden uitgewerkt en in de praktijk gebracht daarna checken (evalueren) we het effect daarvan. Vervolgens worden de verbeterpunten door de stuurgroep in overleg met de schoolopleiders en werkplekbegeleiders, maar ook met de managers van de scholen, besproken en nieuwe plannen ingezet. Zo formuleren we jaarlijks streefdoelen die we weer planmatig via de cyclus inzetten. In het hoofdstuk zeven over kwaliteitszorg wordt daar dieper op ingegaan.

Onze visie en missie zijn ingebed in landelijke, regionale en grootstedelijke context. Er liggen verbindingen met initiatieven die te koppelen zijn aan de kwaliteit en kwantiteit van het lerarencorps. De besturen van ZAAM-ROCTOP werken daarom nauw samen met initiatieven vanuit:

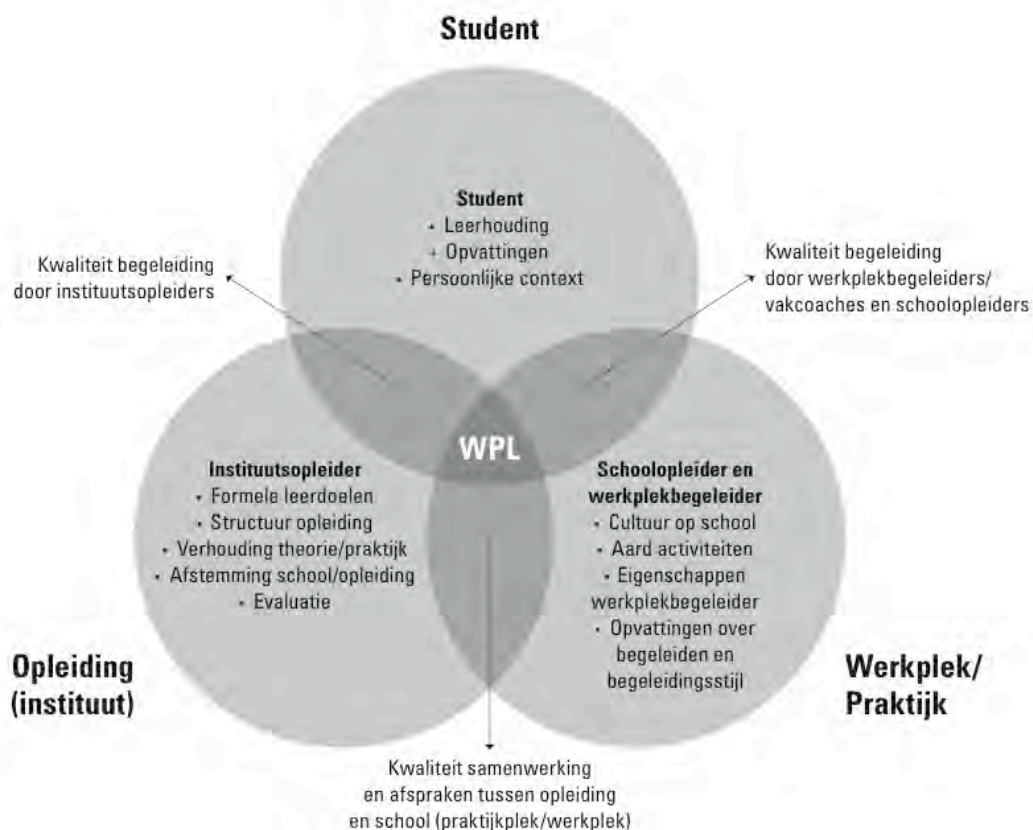
- Stuurgroep *Amsterdamse onderwijsopgave*, motto: samen opleiden, samen professionaliseren, samen onderzoeken.
- Project *Frisse Start* van VU | UvA betreffende begeleiding van startende leraren (BSL).
- *Terug met dat tekort*: project van de Amsterdamse schoolbesturen.
- Het *Juniordocentschap*: gericht op ondersteuning, begeleiding van startende leraren in Amsterdam.
- De *Landelijke Lerarenbeurs*.
- De *Amsterdamse leraren- en scholenbeurs*.
- *Samenwerkingsverband van Managers Erkende Opleidingsscholen Hogeschool van Amsterdam* (MEO).

4 Programma en opleidingsdidactiek

De opleidingsschool wordt gevormd door verschillende partners. Samen dragen we de verantwoordelijkheid voor het opleiden en begeleiden van toekomstige leraren. Leraren die voorbereid zijn op goed lesgeven binnen een multiculturele maatschappij en de grootstedelijke context van Amsterdam. Iedereen, zowel de hogescholen als de scholen leveren vanuit hun expertise een eigen bijdrage aan het opleiden van de studenten. We hebben elkaar daarbij nodig. De opleidingsschool wil de klassieke scheiding tussen theorie (voornamelijk via de hogescholen) en de praktijk (het werkplekleren op de scholen) nog meer laten vervagen, zodat het een organisch geheel wordt. Samen opleiden en begeleiden!

Onderstaand model werkplekleren van Kelchtermans (Kelchtermans, 2010), geeft voor ons goed weer op welk snijvlak het werkplekleren zich bevindt. Midden tussen de opdrachten en verantwoordelijkheden van de actoren: de student, de opleiding en de school waar het werkplekleren plaatsvindt.

Figuur 1: Naar een beschrijvend model van werkplekleren. (Kelchtermans G.E.H, 2010)

Op welke wijze kan het opleiden en begeleiden het beste worden ingericht? Deze vraag is het uitgangspunt geworden van onze gezamenlijke opleidingsdidactiek. De partners van de opleidingsschool spreken over werkplekleren. Voor de uitwerking van onze visie hanteert de opleidingsschool als vertrekpunt een kader zoals deze wordt aangereikt door Bolhuis, Buitink en Onstenk. Daarbij hanteren wij vooral onze eigen terminologie.

Onderstaande elementen vormen voor ons de kern van onze opleidingsdidactiek. Elke schoolopleider en werkplekbegeleider geven concreet invulling aan onderstaande elementen. Deze

elementen komen voort uit onze beschreven visie en missie waarbij we uitgaan van een optimale begeleiding binnen een veilige leeromgeving waarbij eisen gesteld worden aan de competenties van de studenten en eindkwalificaties kunnen worden behaald.

1. Afstemming tussen de student en de leermogelijkheden van de school (matching).
2. Een goede introductie van de student en uitnodiging tot deelname.
3. De keuze van de taken voor de student en de begeleiding daarvan.
4. Organische verbindingen tussen theorie en praktijk.
5. Het ontwikkelen van werkleerstrategieën.
6. Het beoordelen van de bekwaamheid.

Binnen de opleidingsschool vinden we het belangrijk dat de student 'leert'. Soms gebeurt dat impliciet (onbewust). Een krachtige leeromgeving van de school is daarvoor van belang. Een goede introductie van de student binnen de school is cruciaal. De student moet zich veilig en geaccepteerd voelen en integraal deel uitmaken van het team van de school. De student wordt uitgenodigd deel te nemen aan velerlei activiteiten die behoren bij het leraarschap. De keuze van taken en het uitvoeren van opdrachten geschiedt in nauw overleg met de hogescholen en moet inpasbaar en 'natuurlijk' binnen de school kunnen worden geïntegreerd. De juiste begeleiding van de werkplekbegeleider en de schoolopleider in samenwerking met de instituutopleider is daarom van groot belang. Er wordt geleerd in de praktijk en organisch kan daaraan de theorie worden gekoppeld of andersom. De student moet leren herkennen op welke wijze hij leert en welke strategieën hij daarbij toepast. Tot slot is het beoordelen van de bekwaamheidseisen van belang. Onderstaand geven wij een uitwerking van bovengenoemde punten zodat duidelijker wordt op welke wijze wij gezamenlijk handen en voeten geven aan ons programma en opleidingsdidactiek.

4.1 Afstemming tussen de student en de leermogelijkheden van de school

Verschillende scholen

Al onze deelnemende scholen binnen ons samenwerkingsverband zijn uiteraard verschillend, zowel bijvoorbeeld in ontstaansgeschiedenis, maar ook in schooltype. De opleidingsschool bestaat uit scholen voor vmbo en mbo. Binnen het vmbo zijn er scholen die alleen basis- en kaderberoepsgericht onderwijs aanbieden, maar ook scholen die alleen de theoretische leerweg aanbieden.

Ook de mbo scholen verschillen, zowel wat betreft het niveau dat wordt aangeboden (niveau 1 t/m 4) als in de richting, sector of afdeling. Zo wordt er bijvoorbeeld zorg en welzijn aangeboden, maar ook toerisme en horeca (zie pagina 4). De hogescholen bieden een oriëntatie op avo en (v)mbo aan.

Verschillende leermogelijkheden

Elk student kan bij ons leren. De keuze van de school is daarbij van belang. Werkplekleren binnen een mbo ziet er toch anders uit dan bij een van de vmbo scholen. Het is voor de student van belang dat hij zich realiseert dat deze twee schooltypen verschillen en daarmee ook verschillende inhouden worden gekoppeld aan de specifieke inkleuring van de bekwaamheidseisen of SBL competenties. Hiermee wordt ook een ander beroepsbeeld gegeven van het leraarschap. Elke student kan bij ons leren! Belangrijk is dat de student een leerervaring opdoet die effectief blijkt. Het leren van studenten geschiedt altijd! Bewust of onbewust (impliciet) vindt leren altijd plaats. Dus ook als er geen aandacht voor is. Het gebeurt vaak ook als 'bijeffect of bijvangst' van het werken/lesgeven. Toch ligt de focus het meest op het expliciete leren, het georganiseerd leren, de beschrijving van gewenste leerprocessen en het door anderen (dan de lerenden) gewenste en bedachte leren.

Er is aandacht voor het leren in elke situatie in de school, dus niet alleen bij het lesgeven. In de begeleiding wordt daarmee rekening gehouden door als werkplekbegeleider, schoolopleider en | of instituutopleider ook samen met de student te reflecteren op- en te refereren aan leereffecten.

Hoe doen wij dit bij ZAAM-ROCTOP

Binnen onze opleidingsschool kunnen studenten o.a. via de stagemarkten van de hogescholen, maar ook via de stage bureaus solliciteren naar een stageplek binnen onze scholen waarbinnen het werkplekleren plaats heeft. Afgesproken daarbij is dat er minimaal één student per 50 leerlingen wordt aangenomen op een school en minimaal twee eerste jaars studenten. Er vindt op de school een intakegesprek plaats waarbij de volgende aspecten aan de orde komen:

- Kennismaking met de school
- De identiteit van de school

- Gesprek over motivatie voor het onderwijs
- De mogelijke leervragen van de student
- De verwachtingen van de student
- Vaardigheden/competenties die nodig zijn voor een succesvolle stage.
- Een keuze voor werkplekleren bij onze scholen houdt de verplichting in om bij ons het TPS programma te volgen.

De intakegesprekken vinden in eerste instantie plaats tussen de student, de werkplekbegeleider, en de schoolopleider.

Wij stimuleren positieve leerervaringen van studenten. We faciliteren de studenten door hen positieve feedback te geven op hun handelen. We vragen de studenten ook wat de 'bijvangst' van de dag was. Wat heb je vandaag geleerd zonder dat je expliciet van plan was om dat te leren? Zo geven we studenten door middel van bevraging ook inzicht in impliciet (onbedoeld) leren.

Daarnaast wordt er aandacht besteed aan het reflecteren van studenten. En daarmee bedoelen we of de student in staat is het onderwerp op zichzelf te betrekken, te analyseren en te voorzien van een oordeel.

4.2 Een goede introductie van de student en uitnodiging tot deelname

Een goede introductie is belangrijk voor onze opleidingsschool. Voor ieder mens (volwassene, tiener, kind) is het belangrijk om erkend te worden, om welkom te zijn wanneer je ergens komt. Zo ook voor de student. Voelt de student zich welkom in de school of voelt hij zich er maar een beetje bijhangen. Wordt de student erkend als leraar in opleiding en krijgt de student het gevoel dat hij een gewaardeerd onderdeel uit maakt van het lerarenteam en de school? *'Vanaf nu hoor je bij ons allemaal en maak je deel uit van het lerarenteam'*. Het zal de student duidelijk moeten zijn dat hij gelijkwaardig is aan de andere leraren, maar niet gelijk. Hij is immers nog in opleiding. Wordt de student uitgenodigd om deel te nemen aan de vele activiteiten behorende bij het leraarschap en van de school? Deze vragen zijn van wezenlijk belang en vormen een goede voedingsbodem voor de ontwikkeling van de student.

Hoe doen wij dit bij ZAAM ROCTOP?

Het intakegesprek

Tijdens het intakegesprek zal vaak al meer duidelijk worden of er een match is waardoor leren succesvol zou kunnen plaatsvinden en de school mogelijkheden tot begeleiding van de student ziet. Het is vaak de eerste kennismaking tussen de school en de student.

Een introductieprogramma

Onze scholen stellen een introductieprogramma op voor de studenten. In dat introductieprogramma komen de volgende zaken aan de orde:

- De student krijgt een rondleiding door de school (en het gebouw).
- De student wordt voorgesteld aan de leraren en het management van de school.
- De student krijgt de beschikking over achtergrondinformatie die van belang is voor de school: o.a. een schoolgids, een schoolplan, een veiligheidsplan en een zorgplan. Zo mogelijk ook een takenboek waarin de taken en verantwoordelijkheden beschreven worden van de docenten alsmede protocollen die van belang zijn voor de school. Te denken valt aan schoolregels, een leerlingenstatuut etc. De student wordt tijd gegund om de informatie te bestuderen en rond te kijken in de school hoe alles reilt en zeilt. Dit gaat de student helpen om de context van de school meer te begrijpen waarbinnen hij gaat werken.
- De student wordt voorgesteld aan leerlingen (aan de klas) Het is belangrijk dat de werkplekbegeleider de student beschermt en goed introduceert bij de leerlingen. *'Wij gaan jullie samen lesgeven de komende tijd'*.
- Studenten worden uitgenodigd tot het bijwonen van de teamvergaderingen, deelvergaderingen, rapportvergaderingen, studiemiddagen. Maar ook voor zorgteamvergaderingen, ouderavonden en buitenschoolse activiteiten met leerlingen.
- De student krijgt ook een introductie van het leerlingenvolgsysteem van de school.
- Andere zaken die gaan helpen om de student zich meer collega te laten voelen is het krijgen van een postvakje, een sleutel van de lokalen, een eigen school emailadres etc.

Begeleidingsvragen

'Je welkom voelen' is nogal subjectief en persoonlijk. De werkplekbegeleider en schoolopleider zullen (zeker in het begin) regelmatig moeten checken hoe de student denkt over de school, de

plaats die hij inneemt en hoe de student denkt over de wijze van begeleiden. De volgende vragen zijn daarbij o.a. behulpzaam en worden gesteld.

Voel je je (h)erkend als leraar in opleiding binnen onze school?

Heb je het idee en gevoel dat je deel uitmaakt van ons lerarenteam?

Voel je je student of collega?

Is de sfeer op school veilig voor je zowel binnen klassenverband als binnen het lerarenteam?

Word je uitgenodigd om deel te nemen aan activiteiten behorende bij het lerarenberoep?

Heb je het idee dat de wijze van begeleiding je helpt bij je ontwikkeling als toekomstig leraar?

Wat zou je graag anders zien en waarom?

4.3 De keuze van de taken voor de student en de begeleiding daarvan

De student heeft verschillende taken en opdrachten. De student krijgt opdrachten mee vanuit de hogescholen waaraan hij moet werken. Deze opdrachten worden beroepsopdrachten of praktijkopdrachten genoemd. De opdrachten verschillen per leer/studeerfase waarin de student zich bevindt. Is de student net begonnen in het eerste leerjaar of al bezig met zijn LIO-stage in leerjaar vier. Eigenlijk bevindt de student zich in verschillende rollen. Hij is student aan de hogeschool waar vooral ook intentioneel leren plaatsvindt, maar hij is ook toekomstig leraar op de school waar het werkplekleren plaatsvindt. Vanuit deze rollen zijn verschillende opdrachten beschikbaar die de ontwikkeling vanuit elke rol stimuleren.

De leerdoelen vinden hun weerslag in een aantal praktijkopdrachten, dat de student moet vervullen. Deze opdrachten zijn zodanig ontworpen dat er specifieke leeransen ontstaan. De hogescholen bieden aspecten en theoretische kaders aan die onder de aandacht worden gebracht door middel van deze opdrachten. Zo kunnen concrete situaties in de praktijk 'gezien' en herkend (gaan) worden.

Naast de opdrachten werkt elke student aan zijn POP (Persoonlijk Ontwikkelings Plan) en aan zijn PAP (Persoonlijk Activiteiten Plan). Deze plannen worden samen met de begeleiders van de hogescholen opgesteld en verschillen per student. Op deze wijze stelt de student persoonlijke leerdoelen in zijn werkplekleren.

Zowel de beroepsopdrachten | praktijkopdrachten als de POP en PAP worden geïntegreerd binnen de leerdoelen en in de periode die de student aanwezig is in de school en vaak ook binnen het lesgeven | werkplekleren. Goede begeleiding van de werkplekbegeleider, schoolopleider en instituutopleider is van groot belang omdat ieder vanuit zijn positie samen met de student de opdrachten en leerdoelen van de student afstemt binnen de mogelijkheden van de school en deze aan de orde laat komen binnen de werkplekperiode. De student is en blijft eigenaar van zijn leerproces.

Hoe doen wij dit binnen ZAAM ROCTOP?

Planning en overleg beroepsopdrachten | praktijkopdrachten

De student heeft regelmatig (dagelijks | wekelijks) contact met de werkplekbegeleider over de uit te voeren opdrachten. Samen bespreken zij op welke wijze deze opdrachten het best tot hun recht komen binnen de lessen die gegeven gaan worden of op welke wijze de opdrachten binnen de school kunnen worden uitgevoerd binnen de periode die de student op de school aanwezig is. De werkplekbegeleider en de student stellen hier samen een plan voor op. Hierbij bepaalt vooral de werkplekbegeleider op welke wijze en wanneer een opdracht het best kan worden uitgevoerd rekening houdend met het lesprogramma van de school.

Planning en overleg POP en PAP

De werkplekbegeleider en de student overleggen en evalueren wekelijks samen of er gewerkt is aan de doelen van het POP en wat daarvan de resultaten zijn en op welke wijze de doelen behaald kunnen worden binnen de lessen of activiteiten van de school. Ook de instituutopleider en de schoolopleider zullen gesprekken voeren met de student rondom POP en PAP. Daarnaast komen de POP en PAP aan de orde binnen de studieloopbaanbegeleiding op de hogescholen.

Het lesgeven

De student gaat ook lesgeven. Dat zal (nog) niet altijd perfect gaan. In overleg bepaalt de werkplekbegeleider wat er mogelijk is wat lesgeven betreft. De student wordt duidelijk gemaakt dat het om een stapsgewijs leerproces gaat. De volgende stappen komen daarbij aan de orde:

- De student woont verschillende lessen bij en observeert.
Hij ziet de stijl van de leraar en observeert de wisselwerking tussen leraar en de leerlingen.

Hij ziet, als het goed is, ook de gezamenlijk gemaakte afspraken die de school gemaakt heeft terug (o.a. schoolregels).

- De student helpt individuele leerlingen bij de uitwerking van opdrachten. Belangrijk hierbij is of de student op een goede manier contact maakt met de leerling. 'Relatie voor cognitie', maar wel vanuit de positie als leraar.
- De student kan een deel van de les, in overleg met de leraar, overnemen. Bijvoorbeeld de introductie of een ander deel van de les. Zo worden contact, relatie en lesgeven langzaam opgebouwd.
- De student kan een hele les geven in overleg met en in het bijzijn van de leraar en daarna nabespreken met de werkplekbegeleider. Wat ging goed, wat zou anders kunnen en waarom?
- De student kan meerdere lessen achtereen geven in overleg met en in het bijzijn van de werkplekbegeleider.
- De student kan een les geven in overleg met de leraar en deze les geven deels zonder de aanwezigheid van de leraar en achteraf met de leraar nabespreken.
- De student kan een les geven zonder de aanwezigheid van een leraar.
- De student kan meerdere lessen geven zonder de aanwezigheid van de leraar.

De laatste stappen doen een beroep op het reflectief vermogen van de student. Nabespreken met de werkplekbegeleider is belangrijk. Wat ging goed, waar liep je tegenaan? Wat ga | kan je de volgende keer anders doen? Ook de mening van de leerlingen telt. Was deze les interessant voor ze? Waarom wel of niet?

4.4 Organisch verbinden van theorie en praktijk

Leek het voor buitenstaanders vroeger alsof op de hogescholen alleen de theorie werd behandeld en op de scholen alleen de beroepspraktijk werd geoefend dan is dat beeld inmiddels gelukkig achterhaald. Niets is minder waar.

Samen opleiden en begeleiden! Gesteld wordt dat de studenten de theorie gaan 'zien' in de praktijk tijdens het werkplekleren. Vaak werkt het niet zo. De praktijk blijkt dominant van karakter. Vaak willen studenten ervaren dat iets werkt en zijn ze helemaal niet bezig met het feit of zoiets ook in de theorie is beschreven of benoemd. Toch kan, als het moment daar is, een mooie verbinding gemaakt worden tussen de praktijk en de theorie. Daarvan wordt het leren nog krachtiger. Daar is bewustwording voor nodig van de student. De werkplekbegeleider en instituutsopleider moeten de student ondersteunen bij de koppeling tussen theorie en praktijk, zodat de student deze koppeling ook gaat leren herkennen. Binnen de hogescholen wordt via studieloopbaanbegeleiding hier ook aandacht aan besteed.

Een voorbeeld: 'Het is heel mooi wat je daar in de les deed. Je activeerde de voorkennis van de leerlingen. Heb je dat bewust gedaan? Uit de theorie blijkt namelijk ook dat het activeren van voorkennis leerlingen motiveert, maar ook behulpzaam blijkt om onderlinge kennis te delen. Bovendien blijkt het uitleggen van leerlingen aan elkaar effectiever te zijn dan het doceren van de leraar.'

Kennis, theorie kan helpen om zaken te (gaan) begrijpen. Vaak is aan theorie onderzoek in de praktijk voorafgegaan. Kennis vooraf helpt soms om een goede insteek te maken bij het lesgeven. Als bekend is dat het activeren van voorkennis effectief blijkt te zijn en de student daar kennis van heeft dan kan de student er ook voor kiezen om alle lessen te starten met het activeren van voorkennis. Hier wordt dan bewust (intentioneel) leren ingezet. Na verloop van tijd is het een verworvenheid geworden van de student | leraar die na verloop van tijd onbewust bekwaam is geworden.

Theoretische modellen of concepten kunnen ook worden ingezet en benut om de praktijkervaringen te 'doorzien'. Daardoor kan het beter worden begrepen en kunnen ideeën worden ontwikkeld om bijvoorbeeld tot een andere aanpak te komen.

*Een voorbeeld: Een student lukt het niet in de praktijk om leerlingen te motiveren voor zijn lessen. Het kan behulpzaam zijn de student te verwijzen naar theorie bijvoorbeeld via het artikel *Motivatie van leerlingen*, Rein Westrik (R. Westrik, 2009). Hier stelt de auteur dat leerlingen meer gemotiveerd raken wanneer ze serieus genomen worden. Daarnaast motiveren inspirerende lessen en lessen met veel afwisseling leerlingen.*

Hier wordt dus de theorie achteraf opgezocht om er achter te komen wat bij kan dragen aan een succesvollere praktijk. Wanneer deze theorie door de student in de praktijk wordt toegepast en de student ervaart dat het werkt is er sprake van krachtig leren. De theorie en praktijk worden dan organisch (en op een natuurlijke wijze) verbonden.

Hoe doen wij dit binnen ZAAM ROCTOP?

Als opleidingsschool zijn wij ons bewust van de wisselwerking tussen theorie en praktijk. De volgorde is voor ons situationeel. De ene keer kan de theorie uitgangspunt vormen de andere keer de praktijk. Een koppeling leidt tot krachtig leren.

Theorie en praktijk binnen de lessen tijdens het werkplekleren

Voor de student, de werkplekbegeleider, de schoolopleider en de instituutsopleider is het van belang te weten welke theorie op welk moment aan de orde komt op de hogeschool en wordt aangeboden. De schoolopleider heeft de beschikking gekregen over literatuur en boeken die van belang zijn. Het is vooral aan de werkplekbegeleider en de instituutsopleider om de koppeling tussen theorie en praktijk (en andersom zoals betoogd) met de student te bespreken en de student van onbewust onbekwaam naar onbewust bekwaam te leiden. Veel werkplekbegeleiders zijn al onbewust bekwaam, soms realiseren ze zich niet eens meer hoe ze deze praktijkkennis hebben verworven. Het blijkt dan soms nog lastig om deze praktijkkennis te expliciteren naar de student.

Theorie en praktijk binnen de cultuur van de hogeschool en de school

De student krijgt te maken met de schoolcultuur binnen de hogescholen en de schoolcultuur op de scholen waar werkplekleren plaatsvindt. Belangrijk is dat de beschreven cultuur binnen de hogescholen en scholen voor werkplekleren (de theorie van schoolplannen, schoolgidsen en b.v. readers) overeen komen met de ervaren praktijk. 'Teach as you preach'. Het betekent dat wanneer de student les krijgt op de hogeschool over lesgeven (de zogenaamde dubbele bodem; docenten die lesgeven aan toekomstige docenten die les gaan geven) dit ook op een manier gebeurt die tevens een praktijkvoorbeeld is.

Een voorbeeld vanuit de hogeschool: *Wanneer de theorie die behandeld wordt in de lessen op de hogeschool draait om het motiveren van leerlingen door middel van afwisselende en activerende didactiek kan het niet zo zijn dat een docent daar een monoloog of referaat over houdt. Het wordt pas krachtig wanneer de docent deze lessen presenteert op congruente wijze. Namelijk door verschillende werkvormen en activerende didactiek toe te passen in zijn lessen, zodat studenten ervaren wat ook leerlingen kunnen ervaren.*

Een voorbeeld vanuit het werkplekleren op scholen: *Studenten en leerlingen wordt voorgehouden dat het kunnen samenwerken met elkaar van essentieel belang is. De legitimatie daarbij is onder andere dat je latere werk ook gebaat is bij samenwerking om tot goede resultaten te komen. In de lessen wordt dan ook aandacht besteed aan samenwerkend leren. Verwacht mag worden dat de leraren binnen de school laten zien onderling samen te werken in een goede sfeer (en b.v. bij elkaar te rade gaan of bij elkaar in de lessen te kijken) Wanneer dat in een school niet het geval is worden theorie en praktijk niet als congruent beschouwd. Als opleidingsschool gaan wij er voor dat wat we zeggen, beweren of opschrijven ook de praktijk zal zijn. Daar waar dat niet zo is, is verandering op zijn plaats.*

Theorie en praktijk binnen ons TPS programma (Theorie en Praktijk op school)

De opleidingsschool heeft een TPS programma ontwikkeld met het doel nog meer organische verbanden te leggen tussen theorie en praktijk (en andersom) dan we al binnen ons reguliere werkplekleren aanbieden. Daarmee zien wij ons TPS-programma als een verrijking om de door ons gewenste verbinding tussen theorie en praktijk nog meer gestalte te geven. We leiden met elkaar samen op!

De samenwerkingsovereenkomst 2013-2016 voorziet in een beschrijving van de samenwerking tussen de partners. Het doel van de opleidingsschool is het verhogen van de kwaliteit van de leeromgeving voor leerlingen en het voorbereiden van de studenten van lerarenopleidingen op een kwalitatief goede instroom binnen het onderwijs. Alle betrokkenen; leerlingen, studenten en docenten worden hier beter van.

Een belangrijk element m.b.t. de samenwerking tussen de opleidingsscholen en de hogescholen vormt de invoering en uitvoering van het programmaonderdeel TPS: Theorie en Praktijk op School. TPS vindt plaats in de leerjaren 1 tot en met 3. Per leerjaar worden vier dagen georganiseerd.

Het programmamanagement (de stuurgroep) van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP is de opdrachtgever en draagt uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid voor het TPS programma. Het TPS programma is verplicht voor studenten die gekozen hebben voor werkplekleren binnen onze opleidingsschool.

De doelen van TPS

Aangeboden theorie vanuit de hogescholen wordt herkenbaar in de praktijk binnen de scholen, maar ook andersom: De praktijk is uitgangspunt en verwijst naar de opgedane theorie. Veranderde wetgeving (denk bijvoorbeeld aan de stelselwijziging passend onderwijs) en bijvoorbeeld de ontwikkelingen binnen de scholen, rechtvaardigen een betere en nauwere samenwerking en afstemming tussen de theorie en praktijk. Het ontwikkelde programma Theorie en Praktijk op School beoogt in gezamenlijkheid hiermee een verrijking te bewerkstelligen.

De verrijking bestaat uit het bij elkaar brengen van de praktijk van o.a. het lesgeven binnen de opleidingsschool in combinatie met de ondersteunende theorie vanuit de hogescholen. Dit programmaonderdeel vindt plaats op de scholen waarbij zowel docenten, schoolopleiders en werkplekbegeleiders van de opleidingsschool betrokken zijn.

Programma-afspraken TPS

Het programma is inhoudelijk en wat betreft werkvormen zodanig ingericht dat studenten een maximale wisselwerking tussen theorie en praktijk ervaren: zij 'zien' de theorie in de praktijk van de school en andersom. Zij kunnen in hun praktisch handelen de aan de orde zijnde theoretische inzichten en methodische vaardigheden benutten en zij kunnen keuzes in hun praktisch handelen vanuit theorie onderbouwen. Waar dit relevant is maakt het programma gebruik van de diversiteit binnen de scholen qua onderwijstypen en leerlingpopulaties.

Het programma wordt uitgevoerd als 'coproductie', dat wil zeggen dat de voorbereiding, uitvoering en beoordeling door instituutopleiders, docent(en) en schoolopleider(s) gezamenlijk plaatsvindt i.s.m. met een coördinator TPS vanuit de schoolopleiders. De uitvoering moet passen binnen de geldende facilitering van leraren, werkplekbegeleiders schoolopleiders en instituutopleiders. Bij de uitvoering kunnen naast de schoolopleiders ook anderen (leraren of schoolmedewerkers) een bijdrage leveren aan het TPS-programma.

Het programma of delen daarvan kunnen in schooljaar 2015-2016 ook gevolgd worden door zittend personeel van de scholen, bijvoorbeeld startende docenten, als onderdeel van hun professionalisering. Daarnaast wordt geëxperimenteerd met de uitwisseling van docenten van opleidingsscholen die expertise hebben op bepaalde onderdelen | onderwerpen en zodanig ook kunnen worden ingezet op lessen (bijvoorbeeld gastlessen) op de hogescholen. We noemen dat 'omgekeerde TPS.' Onze wens is dat dit deel uit gaat maken van het integraal personeelsbeleid (IPB) van alle scholen die betrokken zijn bij onze opleidingsschool.

TPS beoogt ook een voorbereidende functie te hebben bij de oriëntatie op de afstudeerrichtingen van de hogescholen. Door een gevarieerd aanbod vanuit de scholen kan er georiënteerd worden op zowel vmbo-breed als ook havo | vwo(toekomst) en mbo. Daarnaast beschikt onze opleidingsschool over een aantal 'zorglocaties' zoals het Iedersland College.

De afspraken | verantwoordelijkheden en facilitering TPS: Het programmamanagement (PM) van de opleidingsschool ZAAM-ROC TOP draagt o.a. verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke aansturing en facilitering van TPS. Terugkoppeling van de TPS-bijeenkomsten is vast onderdeel binnen de programmamanagement overleggen.

De Hogeschool van Amsterdam en de Hogeschool Inholland:

- Ontwikkelen en doen voorstellen voor het TPS-programma t.b.v. studenten in het eerste, tweede en derde jaar van de lerarenopleiding. Hierbij werken vertegenwoordigers van de hogescholen binnen de werkgroep TPS nauw samen met de TPS coördinator en de schoolopleiders van de scholen.
- Zijn verantwoordelijk voor de studiewijzers (readers) handreikingen en literatuurlijst voor studenten en schoolopleiders. (zie brondocumenten)
- Verzorgen een schriftelijke evaluatie voor studenten per programmaonderdeel. Deze worden o.a. door de opleidingscoördinator | secretaris centraal bewaard.

Rollen en verantwoordelijkheden binnen TPS

De TPS coördinator (schoolopleider van een van de scholen) werkt samen met de vertegenwoordigers van de hogescholen aan de totstandkoming van de inhoudelijke en praktische uitwerking van het TPS programma en is voorzitter van dit overleg.

De schoolopleider van betreffende school waar de TPS bijeenkomsten plaatsvinden wordt geïnformeerd en betrokken door de TPS werkgroep om de TPS bijeenkomst in gezamenlijkheid voor te bereiden. Het initiatief ligt bij de coördinator TPS.

De vertegenwoordigers vanuit de hogescholen maken onderdeel uit van de TPS werkgroep en zijn verantwoordelijk voor de afstemming van het TPS programma vanuit hun eigen hogeschool. Studiewijzers, handreikingen en literatuurlijst worden betrokken bij het TPS programma. Ook worden logistiek afspraken gemaakt rondom data, beschikbaarheid etc.

De schoolleiding draagt verantwoordelijkheid voor de afspraken rondom TPS zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomst. De schoolleiding opent de TPS dag op de scholen d.m.v. een welkomstwoord en een korte inleiding m.b.t. het onderwerp of presentatie van de school. Het belang van TPS wordt hierdoor ook geaccentueerd.

De TPS werkgroep bestaat uit:

- De coördinator | secretaris van de opleidingsschool ZAAM- ROCTOP
- Een vertegenwoordiger vanuit de hogeschool Inholland
- Een vertegenwoordiger vanuit de hogeschool van Amsterdam
- De coördinator TPS vanuit de schoolopleiders (voorzitter)

NB: Uitgebreide (praktische) informatie rondom het programma TPS staat beschreven in een brondocument.

4.5 Het ontwikkelen van werkleerstrategieën

Vaak zijn de eigen ervaringen uitgangspunt voor de student. Ook is er vaak sprake van een leerintentie (de wil om te leren). Controle over het eigen leerproces is mogelijk en ook om dit proces te sturen. Het sturen gaat echter niet vanzelf. Studenten moeten hun leermogelijkheden leren te (h)erkennen en benutten. Daar kunnen de begeleiders van de student bij ondersteunen. Vaak zijn studenten, maar ook leraren, zich niet altijd bewust van hun eigen leerstijl. Ze doen dingen zoals ze dat altijd gedaan hebben of vroeger hebben aangeleerd gekregen. Soms is de leerstijl te herkennen door bevraging.

Toch is het maar de vraag of de leerstijl die wordt gehanteerd ook de leerstijl is die het best bij de student past. Verschillende leerstijlen kunnen juist ook aanvullend zijn en daardoor als geheel krachtig. De ontwikkeling van de student kan ook versterkt worden door bewust gebruik te maken van andere niet-dominante leerstijlen. Het gaat hier niet alleen om leerstijlen, maar ook om werkstrategieën. Hoe gaat de student te werk wanneer hij bijvoorbeeld iets tegenkomt tijdens het lesgeven dat niet werkt? Tijdens de studieloopbaanbegeleiding op de hogescholen wordt ingegaan op leerstijlen en werkstrategieën en de verschillen hiertussen.

Hoe doen wij dit binnen ZAAM ROCTOP?

Werkplekbegeleiders, schoolopleiders en instituutopleiders dienen zich bewust te zijn van hun eigen leerstijl en werkstrategieën. Daarnaast is deze bewustwording van belang omdat niet zelden de eigen leerstijl of werkstrategie als enige stijl of strategie wordt gecommuniceerd naar studenten en/of leerlingen.

Een voorbeeld: Een leraar die in leerstijl vooral een denker | beslisser is (D.Kolb, 1983) zal het lesgeven mogelijk vanuit een theoretisch kader en een schematische benadering zoeken. Monologen en klassikale frontale lessen liggen dan soms voor de hand. Hiermee zal men slechts een deel van de leerlingen bereiken, namelijk dat deel dat de leerstijl denker | beslisser herkent. De dromer en doener haken al snel af.

De werkplekbegeleiders ondersteunen de studenten door ze bewust uit te dagen ook eens een andere leerstijl te gebruiken. Door bijvoorbeeld studenten uit te dagen om iets te gaan 'doen' met leerlingen (b.v. naar buiten, tekenen, dansen etc.) of om ze te laten dromen: Beschrijf eens hoe je zou willen hoe jouw leven er over 10 jaar zou uitzien. Door middel van deze voorbeelden zal weer een ander deel van de leerlingen zich aangetrokken voelen, namelijk dat deel dat zich in de leerstijl van dromer | doener herkent.

De werkplekbegeleiders dagen studenten ook uit om mogelijkheden te zien, alternatieven te bedenken, initiatief te nemen, op een collega af te stappen, het over een andere boeg te gooien, de relativiteit van iets leren inzien. Kortom de zaken vanuit verschillende perspectieven te benaderen helpt en verrijkt!

Bij samenwerkende leervormen binnen de lessen is het goed om leerlingen te kennen en te weten welke leerstijl of werkstrategie de leerling voornamelijk hanteert. Bij de samenstelling van een groep leerlingen bij een groepsopdracht kan gebruik gemaakt worden van een indeling met verschillende leerstijlen en/of werkstrategieën. Zo kunnen, als de groep een project aangaat, de verschillende leerstijlen gebruikt worden om samen een mooi en gevarieerd resultaat te boeken.

4.6 Beoordelen van de bekwaamheid

De beoordeling van het werkplekleren van studenten is een belangrijk onderdeel van het opleiden in de school. De hogescholen dragen eindverantwoordelijkheid voor het beoordelen, maar scholen worden daar zeer bij betrokken.

In de praktijkgidsen van de hogescholen staan de afspraken en procedures met de scholen beschreven. Er zijn verschillen tussen de procedures en de formulieren van de hogescholen.

Het beoordelen heeft verschillende functies. Zo weten de studenten waar ze staan, wat hun sterke en hun ontwikkelpunten zijn en waar zij aandacht aan moet gaan besteden. Een andere functie van beoordelen is het vaststellen of studenten wel aan de eisen het vereiste beheersingsniveau van de

SBL competenties voldoen. Dit is belangrijk voor het al dan niet voortzetten van de opleiding aan de hogeschool voor zover het de propedeusefase betreft. Er vinden summatieve, maar ook formatieve toetsing en beoordeling plaats.

Hoe doen wij dit binnen ZAAM ROCTOP?

Onze werkplekbegeleiders en schoolopleiders bespreken samen met de instituutopleider en de student de vorderingen van de student. Het gaat hier dan niet alleen om het in kaart brengen van sterke- en ontwikkelpunten die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling als toekomstig goede docent, maar ook wordt de student beoordeeld aan de hand van criteria om te bepalen of hij voldoet aan de eisen die gesteld worden aan de competenties die zijn vereist binnen de fase van zijn opleiding. De student krijgt twee beoordelingen per studiejaar. Er is een (formatieve) tussenbeoordeling en dan nog een (summatieve) eindbeoordeling. Via de tussenbeoordeling wordt de student de mogelijkheid geboden te anticiperen op de ontwikkelingen die al zijn ingezet. Hierdoor weet de student waar nog aan gewerkt moet worden of hij in de buurt zit van dat wat verwacht wordt. Hij weet waar hij staat en wat hem nog te doen staat. Deze gesprekken vinden in nauw overleg plaats tussen betrokkenen. Er is een grote input van de werkplekbegeleider die de student wekelijks meemaakt.

Voor de exacte procedure per hogeschool en de benodigde formulieren wordt verwezen naar de praktijkgidsen van betreffende hogeschool.

Daarnaast bezoekt de instituutopleider lessen en voert beoordelingsgesprekken met de student.

De instituutopleider draagt de eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling en draagt hiervoor ook verantwoordelijkheid richting de examencommissie van de hogeschool.

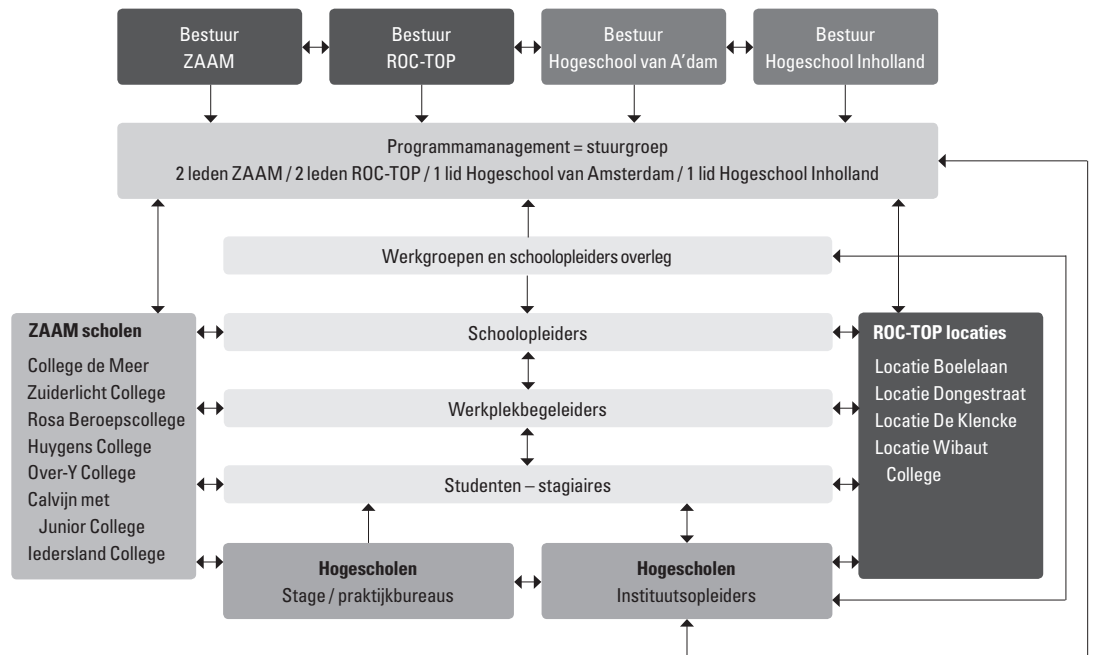
Onze opleidingsschool hanteert de zeven competenties vanuit de landelijke Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL) Deze competenties brengen alle wezenlijke aspecten van lerarenbekwaamheid goed in kaart. Studenten worden o.a. beoordeeld aan de hand van deze zeven SBL competenties. Hierbij wordt een beoordelingsformulier per periode | fase gehanteerd.

Via vastgestelde afspraken en formulieren worden deze competenties vastgelegd. Het is voor de student, maar ook voor de overige betrokkenen helder wanneer de score voldoende of als onvoldoende wordt beschouwd en wat hiervan de implicaties zijn.

5

Organisatie, communicatie en personeel

Figuur 2: Organisatie en communicatiestructuur.

Functionarissen, verantwoordelijkheden en overlegstructuren

In opleidingsscholen spelen verschillende functionarissen een rol. Onze opleidingsschool neemt de terminologie uit het advies rollenportfolio vanuit ADEF (ADEF, oktober 2014) over.

1. Directe begeleider | opleider van de student op de werkplek:
 - De werkplekbegeleider
2. Begeleider | opleider in de scholen: (niet direct werkplek-gebonden)
 - De schoolleider
 - De leidinggevende van de school of locatie
3. Begeleider vanuit de hogeschool.
 - De instituutsopleider
4. Proces ondersteuners:
 - De medewerker van het stage bureau van de hogeschool
 - De coördinator TPS
 - De coördinator Scholing
5. Beleidsmakers en bestuur van de opleidingsschool:
 - Het programmamanagement van de opleidingsschool (de stuurgroep)
 - De coördinator en secretaris van de opleidingsschool
 - De bestuurders van de opleidingsschool

Ad 1: de werkplekbegeleider

Alle scholen hebben meerdere werkplekbegeleiders. Meestal begeleidt de werkplekbegeleider één of meerdere studenten. De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP kende in schooljaar 2014-2015

115 werkplekbegeleiders. Er stonden in dat jaar 169 studenten ingeschreven. De werkplekbegeleiders van een school overleggen regelmatig met hun schoolopleider.

De kern van de taak van de werkplekbegeleider is het kwalitatief goed begeleiden van studenten bij het werkplekleren in de dagelijkse praktijk. Het betreft activiteiten die betrekking hebben op de eerstelijns-ondersteuning van de studenten op de werkplek. Hij begeleidt de student aan de hand van het programma en de afspraken zoals beschreven in de opleidingsdidactiek van hoofdstuk 4. De relatie tussen de werkplekbegeleider en de student vormt de spil van de begeleiding. De werkplekbegeleider speelt een belangrijke rol in de beoordeling van de student. Onze opleidingsschool heeft een taakomschrijving van de werkplekbegeleider vastgesteld in 2013.

Ad 2: Begeleider | opleider in de scholen (niet direct werkplek-gebonden)

De schoolopleider

Naast de werkplekbegeleider is er een 'algemeen-begeleider' van de studenten en de werkplekbegeleiders. Deze begeleider noemen we de schoolopleider. Alle scholen hebben minimaal één schoolopleider. Onze opleidingsschool kende in schooljaar 2014-2015 twaalf schoolopleiders. De schoolopleider overlegt met de werkplekbegeleiders, zijn leidinggevende en met de collega-schoolopleiders.

De kern van de taak van de schoolopleider is het begeleiden van de werkplekbegeleiders op de school en het fungeren als bruggenhoofd tussen de school en de hogescholen. Hij is ook het aanspreekpunt voor het management van de eigen organisatie. Als begeleider van de werkplekbegeleiders bewaakt hij de kwaliteit van begeleiden en toetst deze aan de gemaakte afspraken rondom de opleidingsdidactiek.

Als bruggenhoofd is hij het aanspreekpunt voor medewerkers van de hogescholen (instituufopleiders en medewerkers praktijkbureaus). Hij speelt een rol bij het plaatsen van studenten in de school. Ook adviseert, stimuleert en coördineert hij bij scholingstrajecten. Hij neemt deel aan de gezamenlijke schoolopleiders-overleggen waar ook de verbinding ligt met de stuurgroep (programmamanagement). Vaak begeleidt de schoolopleider ook zelf studenten. Onze opleidingsschool heeft een taakomschrijving van de schoolopleider vastgesteld in 2013.

De leidinggevende van de school

De leidinggegenden van de scholen, worden directeuren (ZAAM) en teammanagers (ROCTOP) genoemd.

De kern van de taak van de leidinggevende betreft de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van begeleiden van studenten, het faciliteren, volgens afspraak, van werkplekbegeleiders en schoolopleider en de implementatie van taken en verantwoordelijkheden binnen het integraal personeelsbeleid (IPB) van de school. De leidinggevende heeft structureel overleg met de schoolopleider. Binnen onze opleidingsschool zijn 11 leidinggegenden van scholen betrokken. Jaarlijks vindt overleg plaats tussen de projectleiding (programmadirecteur en de coördinator opleidingsschool) en de leidinggegenden in de zogenaamde 'leidraadgesprekken'.

Ad 3: Begeleider vanuit de hogeschool

De instituutopleider

Vanuit de hogescholen is een begeleider aanwezig die als algemeen begeleider en contactpersoon voor de studenten, schoolopleider, werkplekbegeleider maar ook de leidinggevende optreedt. Deze begeleider noemen we de instituutopleider.

De kern van de taak van de instituutopleider is het onderhouden van contacten met de schoolleiding, de schoolopleider, de werkplekbegeleider en de studenten. Hij levert een bijdrage aan de samenwerking met de school en is het primaire aanspreekpunt van de schoolopleider. Hij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de begeleiding en beoordeling van de student. Hij bezoekt lessen, voert begeleidingsgesprekken en beoordeelt in samenwerking met de werkplekbegeleiders de student.

Ad 4: procesondersteuners

Medewerker stage bureau van de hogeschool

De hogescholen kennen medewerkers die een rol spelen bij de totstandkoming van een werkplek (stageplek) voor studenten.

De kern van de taak van de medewerker stage bureau is het soepel laten verlopen van aanbod en vraag. Het gaat dan om de match tussen studenten en beschikbare geschikte werkplekken. Men is

belast met zowel de ondersteuning als begeleiding van studenten naar een werkplek. De medewerker stage bureau is de contactpersoon voor de stageplek naar de scholen.(meestal de schoolopleiders)

Praktijkbureau Inholland

Bij hogeschool Inholland, locatie Amstelveen, wordt het stage bureau 'praktijkbureau onderwijs, leren en levensbeschouwing' genoemd. Hogeschool Inholland organiseert en koppelt ongeveer 50 studenten per jaar aan de scholen van ZAAM-ROCTOP. Men werkt met een stage registratiesysteem Praktijkplein genoemd, onderdeel van Leer Netwerk Educatie (LNE).

'Het Praktijkplein' is een interactieve web omgeving van hogeschool Inholland die de organisatie, processen en informatievoorziening rondom het praktijkleren ondersteunt met als doel de kwaliteit van de gegevens, informatie, communicatie en begeleiding en de efficiëntie van de processen rondom het praktijkleren voor alle betrokkenen te verhogen: studenten, docenten, scholen, besturen, leraren en praktijkbureaus.

Het Praktijkplein biedt informatie en alle benodigde functionaliteit voor de praktijkplaatsing en beoordeling. Via het Praktijkplein wordt vraag en aanbod geïnventariseerd, waarna door het praktijkbureau een match tot stand gebracht wordt. Alle betrokken partijen brengen hun eigen informatie in en halen zelf informatie uit het systeem. Dank zij het Praktijkplein kunnen alle betrokkenen op elk moment over alle voor hen beschikbare actuele informatie beschikken.'

Stage bureau Hogeschool van Amsterdam

Bij de Hogeschool van Amsterdam wordt dit het stage bureau tweede graads lerarenopleidingen HOGESCHOOL VAN AMSTERDAM genoemd. Het stage bureau organiseert en koppelt ongeveer 120 studenten per schooljaar aan de scholen van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP. Het stage bureau gebruikt het stage-registratiesysteem Centuri.

De coördinator Theorie en Praktijk op School (TPS)

De coördinator TPS coördineert het programma TPS zoals dat in gezamenlijkheid is afgesproken tussen de hogescholen en de scholen. Het betreft dagprogramma's voor 1e,2e en 3e jaars studenten. De coördinator TPS stuurt de werkgroep TPS aan.

De coördinatie van de TPS is in handen van een ervaren schoolopleider. De coördinator TPS legt verantwoordelijkheid af aan het programma-management.

De kerntaken van de coördinator TPS kunnen als volgt worden samengevat:

- de coördinator TPS bereidt samen met vertegenwoordigers van de hogescholen en in overleg met de schoolopleiders de inhoud, vorm en logistiek van de te houden TPS bijeenkomsten
- de coördinator TPS zoekt naar programmatische aansluiting tussen de theorie van de hogescholen en verbindt deze met de praktijk op de scholen.
- de coördinator TPS informeert de studenten over de programmering, registreert de aanwezigheid van studenten en informeert de schoolopleiders en instituutsopleiders.
- de coördinator TPS stemt af binnen het schoolopleidersoverleg.

De coördinator scholing

De coördinator Scholing (momenteel ook de coördinator en secretaris opleidingsschool) coördineert de opzet en uitwerking van de scholingsprogramma's voor werkplekbegeleiders en schoolopleiders.

De kerntaken en verantwoordelijkheden van de coördinator scholing:

- De coördinator bereidt jaarlijks een inhoudelijk goed scholingsaanbod voor geschikt voor werkplekbegeleiders en schoolopleiders in samenwerking met vertegenwoordigers van de hogescholen en een ervaren schoolopleider.
- De coördinator zorgt ervoor dat het verschillende volgordelelijke cursussen tenminste worden aangeboden: een basiscursus, begeleidde intervisie en een gevorderden cursus. Zo mogelijk (en in overleg) ook een assessorentraining en de cursus School Video Interactie en Begeleiding. (SVIB)
- De coördinator Scholing is verantwoordelijk voor de organisatie (o.a. planning) en logistieke uitrol van de cursussen waaronder de acquisitie van cursusleiders van de hogescholen.
- De coördinator Scholing draagt zorg voor een jaarlijkse certificering en afsluiting van de cursussen.

Ad 5: Beleidsmakers en bestuur van de opleidingsschool

Het programmamanagement

Het programmamanagement fungeert als stuurgroep en is in gezamenlijkheid verantwoordelijk voor de uitwerking van de samenwerkingsovereenkomst 2013-2016. Het programmamanagement bestaat uit vertegenwoordigers van de twee besturen en vertegenwoordigers vanuit de twee hogescholen aangevuld met de coördinator en secretaris van de opleidingsschool. Binnen het programmamanagement is er een projectleiding aangesteld bestaande uit de programmadirecteur en de coördinator | secretaris. Van alle bijeenkomsten wordt verslaglegging gedaan.

Kerntaken en verantwoordelijkheden van het programma-management:

- Is verantwoordelijk voor kwalitatieve uitvoering en borging van de visie m.b.t het opleiden in de school.
- Maakt het beleid, coördineert de aansturing en de implementatie daarvan.
- Is verantwoordelijk voor het behouden van een voldoende beoordeling van de NVAO waardoor subsidiering geborgd blijft.
- Is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het gezamenlijke Opleidingsplan ZAAM-ROCTOP.
- Is verantwoordelijk voor het opstellen van een rapport van Kritische Reflectie in het beoordelingsjaar.
- Is verantwoordelijk voor een kwaliteitszorgplan en de uitvoering daarvan. Het betreft o.a. het jaarlijks evalueren en monitoren (via een instrument van Kwaliteitscholen) van schoolopleiders, werkplekbegeleiders en studenten.
- Is verantwoordelijk voor het initiëren en omzetten van ambities(streefdoelen) via de pdca-cyclus naar de praktijk.

De coördinator | secretaris

De coördinator | secretaris van de opleidingsschool maakt deel uit van het programmamanagement en vormt samen met de programmadirecteur de projectleiding. De coördinator is de spin in het web van de opleidingsschool.

De kerntaken van de coördinator | secretaris zijn:

- Contactpersoon en aanspreekpunt zijn voor de hogescholen, besturen, leidinggevendenden, schoolopleiders, coördinator TPS en coördinator Scholing.
- Het in overleg met de programmadirecteur voorbereiden van de agenda's van de overleggen van het programmamanagement en de schoolopleiders overleggen en daarover verslag uitbrengen.
- De coördinator is verantwoordelijk voor het soepel laten verlopen van alle (logistieke) zaken. De coördinator stuurt de coördinator TPS en coördinator Scholing aan.
- De coördinator doet voorstellen met betrekking de financiële begroting en handelt financiële zaken af.
- De coördinator verzorgt jaarlijks de telling van studenten en de aanvraag opgave tegemoetkoming studenten via DUO.

Het bestuur van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP

De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP valt formeel onder de verantwoordelijkheid van twee schoolbesturen en onder de verantwoordelijkheid van de bestuurders van de Lerarenopleiding Inholland en de Lerarenopleiding van Amsterdam.

De schoolbesturen en de besturen van de hogescholen zijn gezamenlijk eindverantwoordelijk voor de Opleidingsschool ZAAM-ROCTOP. De gezamenlijke visie, missie en afspraken en verantwoordelijkheden staan beschreven in de getekende samenwerkingsovereenkomst 2013-2016.

6

Professionalisering

Professionalisering van schoolopleiders en werkplekbegeleiders is van wezenlijk belang voor de kwalitatieve begeleiding van studenten. 'Een leven lang leren' is uitgangspunt. Hiermee beoogt onze opleidingsschool de kwaliteit van kennis, inzicht, vaardigheden en competenties van schoolopleiders en werkplekbegeleiders te verhogen. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan de doelstelling om studenten adequaat en goed te begeleiden op het vakgebied en de competenties behorende bij het toekomstige leraarschap. Deze professionalisering wordt opgenomen in het integraal personeelsbeleid van de scholen.

De volgende doelen zijn door de besturen geformuleerd:

- Alle werkplekbegeleiders hebben minimaal de basis cursus werkplekbegeleiding doorlopen en zijn gecertificeerd door de hogeschool van Amsterdam of de hogeschool Inholland.
- Alle schoolopleiders zijn VELON geregistreerd.

De opleidingsschool zet fors in op scholing en ontwikkeling. In samenwerking met vertegenwoordigers van de hogescholen zijn via de werkgroep scholing de volgende cursussen ontwikkeld:

- Basis cursus werkplekbegeleiding
- Begeleide intervisie
- Verdiepings cursus
- Assessor training
- Cursus video interactie begeleiding (VIB)

Werkplekbegeleiders

Alle werkplekbegeleiders dienen minimaal de basis cursus werkplekbegeleiding (WPB) te hebben gevolgd. Daarbij wordt verondersteld dat men ook daadwerkelijk een student begeleidt.

Het werkplekleren heeft ook een belangrijke rol in de lerarenopleiding. De school is bij uitstek de omgeving waarin de student zijn competenties kan ontwikkelen en aantonen door het uitvoeren van realistische taken. In de praktijk komt de theorie uit de opleiding, zowel voor het vak als voor het algemene beroepsdeel, tot leven.

De begeleiding van de student op de werkplek in de school is daarmee van groot belang. Met een goede begeleiding is de school een uitdagende opleidingsplaats voor de student, waar hij aan alle voorkomende werkzaamheden en de ontwikkeling van de school bijdraagt. Niet alleen de student, maar ook de school heeft hier baat bij.

Het professionaliseringstraject bestaat uit zes dagdelen waarin de werkplekbegeleiders een basis krijgt aan begeleiding- en coaching vaardigheden. Ze leren werken met het concept 'opleiden in de school' en ontdekken hun eigen rol en die van andere begeleiders daarin.

Thema's die aan de orde komen tijdens de basis cursus zijn:

- opleiden in de school en leren op de werkplek;
- begeleiden bij het ontwikkelen van competenties (zoals gehanteerd in de lerarenopleidingen)
- kwaliteiten als werkbegeleider | coach
- voeren van begeleiding | coaching gesprekken
- observeren en feedback geven
- begeleiden bij portfolio-ontwikkeling
- begeleiden bij het formuleren van leervragen
- beoordelen van competentie
- video interactie begeleiding

Na de basis cursus kunnen de werkplekbegeleiders kiezen om een jaar het geleerde in de praktijk te oefenen en daarnaast de begeleide intervisiebijeenkomsten volgen.

De verdiepingscursus is meer maatwerk. Samen wordt gekeken welke competenties ten aanzien van werkplekbegeleiding ontwikkeling behoeven.

Het cursusaanbod van onze opleidingsschool komt tot stand door nauwe samenwerking vanuit de werkgroep Scholing. De werkgroep Scholing bestaat uit vertegenwoordigers van de Hogeschool van Amsterdam, de Hogeschool Inholland, een schoolopleider en de coördinator van de opleidingsschool. De cursussen zijn volgordelijk. Voor de assessorentraining en de VIB geldt dat er vooraf een intakegesprek plaatsvindt.

De cursussen worden gegeven door docenten van de lerarenopleiding van Amsterdam en de lerarenopleiding Inholland. Certificering vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de hogescholen. De lerarenopleiding van Amsterdam en de lerarenopleiding Inholland reiken certificaten uit aan de deelnemers die voldoen aan de eigen kwaliteitseisen. Aanvullende eisen zijn dat een presentatie en aanwezigheid verplicht is.

De afsluiting van de cursussen en uitreikingen van de certificaten vindt centraal plaats op een opleidingsschool via een officiële en feestelijke certificeringsbijeenkomst in juni.

Figuur 3. Certificeringsbijeenkomst op 2 juni 2015 van 79 werkplekbegeleiders op het Rosa Beroeps College, Amsterdam.

Schoolopleiders

Schoolopleiders dienen VELON geregistreerd te zijn. VELON verzorgt een registratie-traject. Voor het VELON-traject komen schoolopleiders in aanmerking die minimaal 2 jaar lang de rol en verantwoordelijkheden hebben gedragen van een schoolopleider op de locatie.

Via een aspirant lidmaatschap van VELON stuurt de schoolopleider zijn | haar portfolio in bij VELON. Bij acceptatie volgt een VELON registratietraject. Onze opleidingsschool verzorgt in samenwerking met de hogeschool van Inholland 'in company' VELON-trajecten. In een pilot van VELON i.s.m. werkplekbegeleiders van College de Meer gaat onderzocht worden of ervaren werkplekbegeleiders, die o.a. de volgordelijke cursussen van onze Opleidingsschool hebben doorlopen, geregistreerd kunnen gaan worden als 'aspirant-schoolopleider'.

Directeuren en onderwijsmanagers worden door het programmamanagement gestimuleerd mee te werken aan de facilitering en stimulering van certificering en registratie van de onder hun ressorterende werkplekbegeleiders en schoolopleiders. Gevraagd wordt aan de managers van de scholen om de professionalisering op te nemen in het scholingsplan van de school en daarmee deel uit te laten maken van het integraal personeelsbeleid. Het onderwerp professionalisering komt daarmee ook terug in de functioneringsgesprekken.

7

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is ingebed in het totale functioneren van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP. Hoe we dit doen, is terug te vinden in het kwaliteitszorgplan: 'Goed Bezig'. Het kwaliteitszorgplan bestrijkt steeds een periode van twee jaar.

Het systeem van kwaliteitszorg wordt gekenmerkt door:

- een cyclisch systeem van kwaliteitsborging en -verbetering door het doorlopen van een PDCA-IMWR cyclus. (Plan, Do, Check, Act – Inspireren, Mobiliseren, Waarderen en Reflecteren).
- een systematische aanpak door een vooraf bepaald ritme van het doorlopen van de cyclus.
- een helder kader waar kwaliteit aan wordt afgemeten, gebaseerd op de standaarden van de NVAO, en gecategoriseerd.

De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP kent zowel kwantitatieve als kwalitatieve evaluaties:

Kwantitatieve evaluaties:

- De monitor Kwaliteitscholen: Deze wordt jaarlijks rond mei afgenomen onder studenten van de hogescholen. De vragenlijst is volledig geënt op het NVAO-kader. De resultaten worden teruggekoppeld op domeinen en op de standaarden van de NVAO. Er is een uitgebreide verantwoording beschikbaar van deze vragenlijst. Ook andere opleidingsscholen nemen deze enquête af; dit maakt benchmarking mogelijk.
- De monitor scholing werkplekbegeleiders: Jaarlijks, aan het einde van de cursus vullen de werkplekbegeleiders via de cursusleiders van de hogescholen een vragenlijst in. Geëvalueerd worden: het leerrendement; tevredenheid van de cursisten, en de inhoudelijke kwaliteit van de programmaonderdelen.

Kwalitatieve evaluaties:

- Consentgesprekken: Zodra de uitkomsten van de monitor bekend zijn, vindt er een serie consentgesprekken plaats. Op elke school of locatie worden (vertegenwoordigers van) studenten, werkplekbegeleiders en de schoolopleider van de locatie gevraagd hun antwoorden op de monitor mondeling toe te lichten. Deze gesprekken zijn een onderdeel (verdieping) van de monitor Kwaliteitscholen.
- Leidraadgesprekken: jaarlijks, in mei, worden op elke school of locatie leidraadgesprekken gevoerd met schoolopleiders, directeuren (vo) of teammanagers (mbo) onder voorzitterschap van de coördinatoren van de opleidingsschool. Deze gesprekken hebben tot doel de uitkomsten van de monitor kwaliteitsscholen en ontwikkelingen binnen de eigen school (vmbo) of de locatie (mbo) te bespreken en de afspraken die in het voorgaande jaar zijn gemaakt, te checken. De uitkomsten van deze evaluatie dienen als basis voor het maken van afspraken ten behoeve van (verbeter)plannen en eventuele aanpassingen in het personeelsbeleid.
- TPS-enquête en evaluatiegesprekken: Het TPS-programma (theorie en praktijk in de school) wordt apart door middel van een schriftelijke enquête onder studenten geëvalueerd. Bovendien vindt er een evaluatiegesprek plaats met vertegenwoordigers van de hogescholen; de coördinator TPS (schoolopleider) en de coördinator(en) van de opleidingsschool.
- Verslagen | resultaten van werkgroepen: een aantal keer per jaar behandelen verschillende werkgroepen thema's die de leden zelf relevant achten en | of die door de stuurgroep geagendeerd zijn. Van de werkbijeenkomsten worden verslagen gemaakt die als uitgangspunt dienen voor het bijstellen en | of ontwikkelen van beleid.

Externe validering

De kwaliteit van de opleidingsschool moet voldoen aan de Toetsingskaders Opleidingsschool en Academische kop (NVAO, 2013). Hiertoe voert de opleidingsschool één maal per zes jaar een zelfevaluatie uit. De bevindingen worden vastgelegd in een kritische reflectie.

De zelfevaluatie leidt tot verbeterbeleid ten aanzien van de organisatie van en samenwerking in het partnerschap en tot maatregelen bij een van de partners.

De opleidingsschool ZAAM-ROCTOP maakt in 2014-2015 gebruik van een 360° feedback enquête om informatie te verzamelen voor de kritische reflectie. Het betreft een uitbreiding van de eerder genoemde monitor, die wordt uitgezet onder alle betrokkenen van de opleidingsschool: studenten, alumni, werkplekbegeleiders, schoolopleiders, coördinatoren, en stuurgroepleden. De resultaten worden met vertegenwoordigers van elke betrokken school of locatie besproken. (zie kwalitatieve evaluatie; consentgesprekken).

Evaluatiematrix

Onderstaande evaluatiematrix geeft aan welke evaluatie-instrumenten wanneer worden uitgezet; bij wie en wat zij meten, in het licht van de standaarden van de NVAO:

	enquête 360° feedback	consent gesprekken	leidraad gesprekken	monitor kwaliteit- scholen	TPS- enquête	scholing WPB's	werkgroep afstemming
doelgroep →	Betrokkenen OPLIS	SOL's, WPB's, studenten (per locatie)	SOL, leidinggevende (per locatie)	Studenten	Deelnemers en betrokkenen TPS	Deelnemers en betrokkenen WPB- cursussen	Vertegenwoordiging SOL's MBO en VMBO IO's HvA en HH
afname →	februari	maart	maart	mei	mei juni	mei juni	mei juni
NVAO standaard							
Beoogde eindkwalificaties	v	v	v	v	v		v
Onderwijsleeromgeving	v	v	v	v	v	v	
toetsing	v	v		v			v
Kwaliteits zorg	v	v	v	v			

8

Financiën

Inkomsten en toekenning

In eerste instantie vindt de bekostiging van 'het opleiden in de school' plaats binnen de formatieruimte van de eigen school. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten daarvan, maar dekt de kosten niet.

Financiële middelen in de vorm van een subsidie voor een opleidingsschool worden toegekend wanneer de opleidingsschool voldoet aan een aantal voorwaarden o.a.:

- De samenwerkende hogescholen moeten geaccrediteerd zijn door de NVAO (binnen de geaccrediteerde periode).
- De samenwerkende deelnemende scholen moeten een positieve beoordeling hebben gekregen van de NVAO.
- Er moeten minimaal 80 studenten verbonden zijn aan de opleidingsschool.
- Alle scholen moeten een basisarrangement van de inspectie hebben gekregen.
- De opleidingsschool moet jaarlijks aan DUO voor 1 oktober een gespecificeerde opgave doen van het aantal studenten van het voorafgaande schooljaar. Ondertekend door de bestuurder van de penvoerende instelling.
- Er moet een ondertekende check zijn, van een daartoe bevoegd persoon, vanuit de opleidingsinstituten dat de opgegeven studenten daadwerkelijk ingeschreven staan | stonden bij de hogescholen.

Verantwoording van de middelen

De projectleiding van de opleidingsschool presenteert aan het programma-management en de besturen de begroting en een versleuteling. Na vaststelling van begroting en verdeling door de besturen vindt uitbetaling aan de scholen plaats.

De exploitatie en eventueel opgebouwde reserves worden gemonitord door de afdeling van ZAAM in overleg met ROCTOP. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de financiële controllers en de projectleiding.

Toedeling van middelen

Toedeling van middelen vindt plaats na binnenkomst van de subsidie van DUO door middel van een versleuteling.

De principes zijn als volgt afgesproken:

Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk geld naar de scholen gaat.

Jaarlijks wordt de overhead vastgesteld en afgetrokken van de totale subsidie.

De overhead kan bestaan uit:

- Personele kosten projectleiding
- Tegemoetkoming kosten coördinator TPS
- Tegemoetkoming kosten schoolopleider met speciale coördinerende taken
- Kosten t.b.v.: scholing (VELON-registratie), certificering, facilitering boeken voor schoolopleiders etc.
- PR en Communicatiekosten

Na aftrek van de overhead en vaststelling van de verdeelsleutel vindt toekenning plaats op basis van het aantal studenten aan een school. Verantwoording achteraf is niet afgesproken. Financiële verantwoording vindt intern binnen de eigen school plaats.

De toekenning aan de scholen vindt plaats door middel van 'budgetbrieven'.

Schoolopleiders en werkplekbegeleiders verkrijgen geen financiële vergoedingen. Daar waar dat wel gebeurt, is sprake van een speciale opdracht vanuit de projectleiding overeengekomen in nauw overleg met de leidinggevende van betreffende school.

Studenten ontvangen geen stagevergoedingen. LIO-studenten wel wanneer er sprake is van een dienstverband en daarvoor geldt dan de CAO.

9

Bijlagen

Brondocumenten

- ADEF (oktober 2014) Een landelijk rollenportfolio ten behoeve van de infrastructuur
- Bolhuis, B. e.a. (2010) Leren door werken in school
- De nieuwe CAO Voortgezet Onderwijs 2014-2015 (juni 2014)
- Diverse auteurs. (2015) Samen opleiden: opleiden met scholen; tweedegraadslerarenopleidingen Domein Onderwijs, Leren & Innovatie Hogeschool Inholland.
- HBO-raad. (mei 2011) Generieke basiskennis tweede graads lerarenopleidingen
https://10voordeleraar.nl/documents/kennisbases_bachelor/kb-generiek.pdf
- Herijkte bekwaamheidseisen vanuit de onderwijscoöperatie
<https://www.onderwijscooperatie.nl/activiteiten/bekwaamheid/herijkte-bekwaamheidseisen/>
<http://www.amsterdam.nl/gemeente/organisatie/sociaal/onderwijs-jeugd-zorg/onderwijs-leerplicht/amsterdamse/>
<http://www.vo-raad.nl/userfiles/bestanden/CAO/cao-vo-2014-2015-def-versie.pdf>
- Intentieverklaring ZAAM-ROCTOP met SVOAZ, SG Reigersbos en de Vrije Universiteit (januari 2014)
- Kelchtermans, G. (2010) Naar een beschrijvend model van werkpleklers
- Kolb, B. (1983) Experiential Learning. Experience as the source of development
- Korthagen, F. Koster, B. Melief, K. en Tigchelaar, A. (2005) Docenten leren reflecteren
- Leraar in Opleiding Wat zegt de CAO daar over http://www.aob.nl/doc/caokaart8_vo.pdf
- Monitor 'Kwaliteitscholen'
<https://www.kwaliteitscholen.nl/kwaliteitsite/kwaliteitscholen/html/general.asp?PID=141>
- NVAO (10 juni 2013) Toetsingskader Opleidingsscholen en academische kop
- Plan van aanpak kwaliteitszorg: Goed bezig. (maart 2015) Opleidingsschool ZAAM-ROCTOP
- Samenwerkingsovereenkomst 2013-2016, besturen van ZAAM, ROCTOP, de lerarenopleiding van Amsterdam en de lerarenopleiding Inholland (mei 2013)
- Scholingsaanbod ZAAM-ROCTOP Organisatie en planning scholing werkplekbegeleiders 2014-2015 (september 2014)
- School Video Interactie en Begeleiding
<http://www.inholland.nl/Academy/Opleidingen/Coaching+en+Training/Coaching+en+Training/SVIB+opleiding+tot+beeldcoach/frontpage.htm>
- Stagesysteem Centuri van de Hogeschool van Amsterdam
https://extranet.doo.hva.nl/nl/stage_werkpleklers/tweedegraads/Paginas/Centuri.aspx
- Stagesysteem Praktijkplein van Inholland <https://www.leernetwerkeducatie.nl>
- Studenten beoordelen vanuit de hogeschool van Amsterdam
https://extranet.doo.hva.nl/nl/stage_werkpleklers/tweedegraads/Paginas/Beoordelen.aspx
- Taakomschrijving schoolopleider (november 2013)
- Taakomschrijving werkplekbegeleider (november 2013)
- Terug met dat Tekort (TMDT) <http://terugmetdattekort.nl/>
- van der Donk, C. van Lanen, B. (september 2009) Praktijkonderzoek in de school
- VBI Hobéon <http://www.hobéon.nl>
- VELON Vereniging van lerarenopleiders <http://www.lerarenopleider.nl/velon/>
- Vlootschouw intituutopleiders Hogeschool van Amsterdam en Hogeschool Inholland (maart 2015)
- Werkpleklers op de lerarenopleiding van de Hogeschool van Amsterdam
https://extranet.doo.hva.nl/nl/stage_werkpleklers/tweedegraads/Paginas/Informatie.aspx
- Westrik, R. (2009) Motivatie van leerlingen Mentoraat van 12-18

Begrippenlijst

ADEF	Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten.
Assessor	Bijzitter die opgeleid is om de beoogde kwaliteit te verhogen.
Beekveld & Terpstra	Organisatie en adviesbureau.
Coördinator scholing	Coördineert, organiseert het aanbod van scholingen binnen de opleidingsschool.
Coördinator TPS	Coördineert en organiseert de programma onderdelen van de Theorie en Praktijk in Scholen-dagen.
Hobéon	Hobéon is het adviesbureau voor strategische vraagstukken van onderwijs- en kennisinstellingen, brancheorganisaties, beroepsverenigingen en overheidsinstellingen.
Lerarenopleiding	Hiermee worden door ons de tweede graad lerarenopleidingen bedoeld waarmee wij een samenwerkingsverband zijn aangegaan.
Instituutsopleider	De algemeen begeleider van de student. Overlegt met werkplekbegeleider en schoolopleider.
Kritische Reflectie (KR)	Rapportage van de opleidingsschool waarbij kritisch wordt gekeken en geschreven over de opleidingsschool en in welke mate deze voldoet aan de NVAO standaarden.
Kwaliteitscholen	Met Kwaliteitscholen kunnen besturen en (opleidingsscholen)scholen zowel de kwaliteitszorg inrichten als het Bekwaamheidsdossier. Wij nemen de een monitor/vragenlijst af.
Kwaliteitszorgplan	De opleidingsschool hanteert een kwaliteitszorgplan dat waarborgt dat de streefdoelen van de opleiding gerealiseerd worden en op regelmatige tijdstippen geëvalueerd worden. De opleidingsschool geeft aantoonbaar opvolging aan de resultaten van de regelmatige evaluaties. De medewerkers en studenten van de opleidingsschool alsook het beroepenveld zijn actief betrokken bij de interne kwaliteitszorg van de opleidingsschool.
Leidinggevend	Hiermee bedoelen wij de directeurs van de voortgezet onderwijscholen van ZAAM en ook de teammanagers/opleidingsmanagers van ROC-TOP.
Lerarenopleiding	Hiermee bedoelen wij de lerarenopleiding Inholland, 2 ^e graads lerarenopleiding locatie Amstelveen en 2 ^e graads lerarenopleiding van de lerarenopleiding van Amsterdam met wie wij een partnerschap zijn aangegaan.
LIO-er	Een Leraar In Opleiding, meestal 4 ^e jaars student. Is of stagiair of werknemer geworden.
MEO	Managers van Erkende Opleidingsscholen. Verschillende managers van opleidingsscholen in Noord Holland komen regelmatig bijeen in het MEO-overleg.
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) is als onafhankelijke, binationale accreditatieorganisatie bij Verdrag opgericht door de Nederlandse en Vlaamse overheid om een deskundig en objectief oordeel te geven over de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen.
Opleidingsplan	Een opleidingsplan is gebaseerd op de doelstellingen van een afdeling of organisatie, bevat een visie op opleiden, beschrijft randvoorwaarden, concrete activiteiten en wordt jaarlijks herzien.
Opleidingsschool ZAAM ROCTOP	Samenwerkingsverband in het kader van opleiden in de school tussen de besturen van de Lerarenopleiding Inholland (Domein Onderwijs, leren en Levensbeschouwing te Amstelveen, de Lerarenopleiding van Amsterdam (Domein Onderwijs en Opvoeding) en de besturen van ZAAM(Interconfessioneel Voortgezet Onderwijs) en ROC-TOP (Regionaal Opleidings Centrum TOP (Theorie Ontmoet Praktijk).
PAP	Persoonlijk Actie Plan. Een PAP bevat de uitwerking van de leerarrangementen in het POP.
Partners	Met partners worden hier bedoeld de samenwerkende partijen binnen de opleidingsschool(zie opleidingsschool ZAAM-ROCTOP).
PDCA	PDCA is een krachtige methode om continu verbeteren (én vernieuwen) gecontroleerd in de organisatie in te bedden. De vier letters staan voor Plan Do Check Act, steeds maar weer in een terugkerende cyclus. Zodat regelmatig de processen een beter worden en bovendien een stevige basis kan gelegd worden voor vernieuwing.
POP	Een Persoonlijk Ontwikkelings Plan (POP) is een beschrijving van de plannen die je hebt voor de komende periode voor wat betreft je studie, je studiemethode en werkwijze en je planning.
Plan van aanpak kwaliteitszorg	Een plan van aanpak bestaat uit verschillende onderdelen. Achtergrond: waar (in welke omgeving) speelt het project zich af. Projectresultaat: waarom doen we het project en wat is het op te leveren

	<p>eindresultaat.</p> <p>Projectactiviteiten: de acties die we moeten ondernemen om het resultaat te behalen.</p> <p>Projectgrenzen: wat doen we wel en wat niet?</p> <p>Tussenresultaten: wat zijn de tussenresultaten (tussenproducten).</p> <p>Kwaliteit: hoe zorgen we voor de kwaliteit van elk van de (tussen) resultaten.</p> <p>Projectorganisatie: wie doet er mee en hoe werken we samen?</p> <p>Planning: wanneer gaat wie wat doen?</p> <p>Kosten en baten: wat kost het project en wat levert het op.</p> <p>Risico's: waardoor kan het project mislukken?</p>
Programmamanagement	Hiermee wordt de stuurgroep bedoeld die verantwoordelijk is voor de formulering en uitvoering van de doelen en het beleid van de opleidingsschool
ROCTOP	Regionaal Opleidings Centrum; ook wel MBO (Middelbaar Beroeps Onderwijs genoemd) TOP staat voor Theorie Ontmoet Praktijk. Deze instelling heeft locaties in Amsterdam en Almere
Scholen	Hiermee worden de 7 scholen voor voortgezet onderwijs van ZAAM bedoeld die deelnemen aan de opleidingsschool. Hiermee worden ook de opleidingen of locaties van ROCTOP bedoeld.
Schoolopleider	De schoolopleider is de algemene begeleider van de studenten en van de werkplekbegeleiders. Hij vormt ook het bruggenhoofd tussen school en de lerarenopleiding
Student	Met student wordt hier de studerende aankomende leraar bedoeld van de 2 ^e graads lerarenopleidingen van de lerarenopleiding Inholland of de Lerarenopleiding van Amsterdam. Wanneer de student gaat werkplekleren wordt hij ook wel stagiair genoemd
SBL-eisen	Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel (SBL). (in 2011 opgeheven) In totaal moet een docent aan 7 bekwaamheidseisen voldoen. Deze zijn gebaseerd op de verschillende rollen die docenten hebben en situaties waar ze mee te maken kunnen krijgen. Zo moet een docent interpersoonlijk competent zijn: hij kan op een goede, professionele manier met leerlingen omgaan. Of organisatorisch competent: hij kan zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer in zijn groep of klas.
TPS programma	Theorie en Praktijk op School De verrijking bestaat uit het bij elkaar brengen van de praktijk van o.a. het lesgeven binnen de scholen in combinatie met de ondersteunende theorie van de hogescholen. Dit programmaonderdeel vindt plaats waarbij zowel docenten, schoolopleiders en werkplekbegeleiders van de opleidingsschool als de docenten van de hogescholen (lerarenopleidingen) betrokken zijn.
VBI	Visiterende en Beoordelende Instantie
VELON	Het doel van de Vereniging Leraren Opleiders Nederland is het ondersteunen van mensen die werken aan de opleiding en professionalisering van leraren, gericht op het bevorderen van hun beroepskwaliteit. Drie hoofdtaken: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het ondersteunen, organiseren en faciliteren van een platform voor ontmoeting van lerarenopleiders 2. Het stimuleren van de professionalisering van individuele professionals en de beroepsgroep als geheel; 3. Belangenbehartiging voor de kwaliteit van het beroep.
Werkplekbegeleider	De kern van de taak van de werkplekbegeleider is het begeleiden van studenten bij het werkplekleren in de dagelijkse praktijk. Het betreft activiteiten die betrekking hebben op de eerstelijns-ondersteuning van de studenten op de werkplek. De relatie tussen de werkplekbegeleider en de student vormt de spil van de begeleiding. De werkplekbegeleider speelt ook een rol in de beoordeling van de student. Onze opleidingsschool heeft een taakomschrijving van de werkplekbegeleider vastgesteld in 2013.
Werkplekleren	Werkplekleren doen studenten op een van onze scholen en is gericht op het aanleren en toepassen van zowel algemene als arbeids- en beroepsgerichte competenties, in een arbeidssituatie die een leeromgeving is. We noemen het ook wel stagelopen
Werkgroep scholing	De werkgroep scholing coördineert, organiseert de cursussen voor werkplekbegeleiders. De werkgroep bestaat uit de coördinator OPLIS, vertegenwoordigers vanuit de hogescholen en een ervaren schoolopleider.
Werkgroep TPS	De werkgroep TPS coördineert en organiseert de TPS dagen. Bepaalt de inhoud, de uitwerking en evalueert de bijeenkomsten. De werkgroep bestaat uit een

	coördinator TPS (schoolopleider), de coördinator OPLIS en vertegenwoordigers van de hogescholen.
ZAAM	ZAAM staat voor een afkorting van Zaanstad en Amsterdam. ZAAM is een partner binnen ons samenwerkingsverband. De Stichting ZAAM is een scholengroep voor Interconfessioneel Voortgezet Onderwijs Zij omvat 24 scholen (3 scholen in Zaanstad, een in Monnickendam en 20 scholen in Amsterdam)
Zorglocatie	Een zorglocatie wordt ook wel tussenvoorziening genoemd. Drie van de vier zorglocaties in Amsterdam behoren ZAAM toe. Het gaat om de scholen: Hogelant, Iedersland College en Apollo. Het zijn scholen voor regulier voortgezet onderwijs maar zij vervullen een brugfunctie tussen het regulier onderwijs en het Voortgezet Speciaal Onderwijs. De leerlingen behoeven veel aandacht in het kader van leerachterstanden, gedragsproblematiek of sociaal emotionele ontwikkeling.

© 2014 Opleidingsschool ZAAM-ROCTOP
De inhoud van deze uitgave mag vrijelijk worden gebruikt door scholen en hogescholen die deel uitmaken van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP, mits voorzien van adequate bronvermelding. Niets uit deze uitgave mag daarbuiten openbaar worden gemaakt, verspreid en/of verveelvoudigd door middel van internet, druk, fotokopie, microfilm, of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opleidingsschool ZAAM-ROCTOP.

Fotografie

Beeldbank Hogeschool Inholland

Grafische vormgeving omslag

Jannie de Groot, Hilversum

Printwerk

Drukkerij De Toekomst, Hilversum

ZAAM

inholland
hogeschool

Hogeschool van Amsterdam

